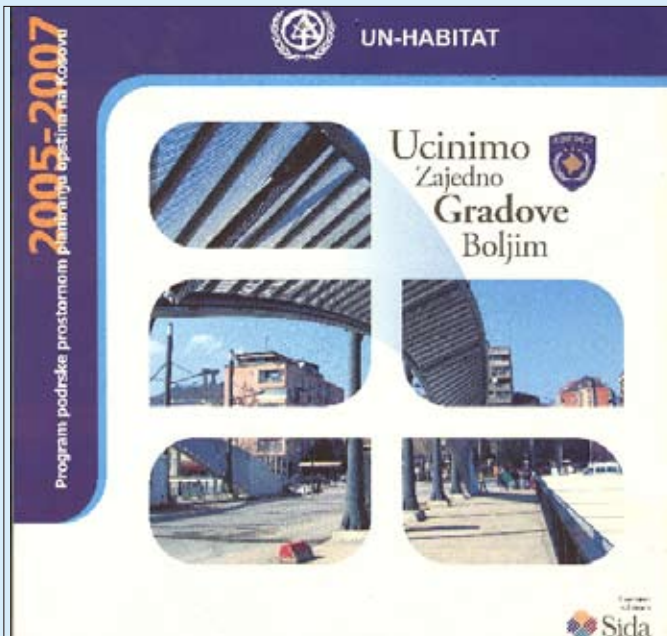

EDITORIAL

Zbogom MuSPP1, dobro došao MuSPP2

Drugog juna, četvrti i poslednji tripartitni reviziono sastanak (TRS) održan je u Grand hotelu. Tripartitni reviziono sastanci su okupili sponzora programa (Sida), realizatora programa (UN-HABITAT) i njihove partnere (korisničke opštine i institucije na centralnom nivou, uključujući Udruženje kosovskih opština – UKO). Cilj je praćenje i procena postignuća i metoda rada programa Podrške prostornom planiranju opština (MUSPP).

Na sastanku od 2. juna predstavljena su i diskutovana 'Najbitnija dešavanja iz MUSPP 2006-2008', uključujući neke od primećenih uskih grla u prvoj fazi (vidite okvir 1). Bilo je preliminarne diskusije o ovim postignućima i uskim grlima u toku vežbe u Solunu sa gradonačelnicima opština korisnica programa MUSPP i ministrima (Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje – MŽSPP i Ministarstvo za lokalnu upravu - MLU) od 26 – 29 Maja.

Gradonačelnici su priznali da su opštinski kapaciteti za planiranje još uvek veoma slabi da bi se nosili sa ogromnim izazovima brze i nekontrolisane urbanizacije i razvoja. Oni su iskazali svoju čvrstu privrženost u vezi njihovog direktnog uključivanja u proces opštinskog planiranja. U cilju pružanja pomoći, gradonačelnici su tražili direktniju saradnju između njih i MUSPP2, uz davanje strateških saveta o urbanističkom upravljanju, uključujući multisektorsko planiranje i upravljanje projektom.

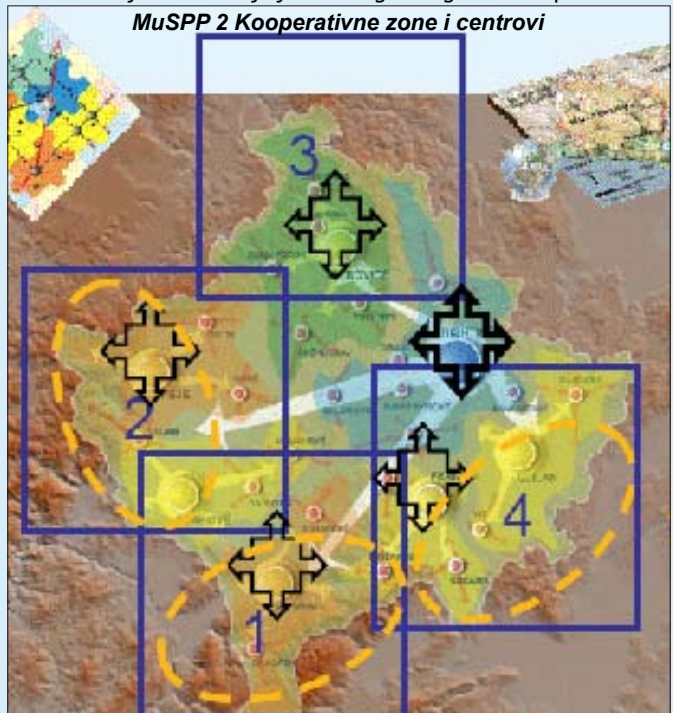
Sledeća tema o kojoj je diskutovano u Solunu bila je potreba za reorganizacijom i revitalizacijom postojećih struktura za planiranje i organa u opštinama, tako da one budu u stanju da bolje odgovore na izazove u urbanom i seoskom razvoju. Savet koji je dao MUSPP

u pogledu jačanja uloge opštinskih planiskih timova i planskih službi koje čine predstavnici različitih odeljenja, Saveta eksperata za planiranje i konačno, ali ne i najmanje bitno, priznavanje Neformalnog saveta organizacija građanskog društva, je dobro prihvaćen od strane svih prisutnih gradonačelnika i ministara ili njihovih delagata.

Čvrsta podrška je takođe izražena u vezi sa mogućnošću i potrebom za međuopštinskom, regionalnom i prekograničnom saradnjom. Svi ovi elementi su uneti u Programski dokument za MUSPP2, koji je predstavljen u Solunu i potvrđen u toku tripartitnog revizionog sastanka u Grand hotelu (vidite okvir 2, st 10).

Drugog juna je obeležen formalni kraj MUSPP1 i glatka tranzicija na MUSPP2, koji će trajati do 2011. godine. Tranziciona faza će se završiti konačnim potpisivanjem Memoranduma o razumevanju (MoR) između UN-HABITAT-a i korisnika.

Ovi MoR će sadržati generički deo koji važi za sve partnere i poseban deo sa konkretnim planom za svaku od opština korisnica. Svrha MoR je određivanje jasnih uloga i odgovornosti partnera u

cilju postizanja efektivnije i efikasnije namenski skrojene saradnje. (continues pg 10)

NEMOTORIZOVANI TRANSPORT

“Od sunca do vetra, radimo zajedno i razmotrimo alternativne izvore energije koji mogu da budu iskorišćeni da bi zadovoljili naše potrebe. I dajte da vidimo da li Kosovo može da postane najzelenija zemlja u jugoistočnoj Evropi”. Hašim Tači, premijer Kosova u Izveštaju o energiji za razvoj, koji je objavio UNDP u maju 2008. godine.

A Prema ovom izveštaju, motorizovani transport na Kosovu troši oko 414,80 kilo tona ekvivalenta nafte (ktoe) ili 8,3 Mega Džula (MJ) po stanovniku godišnje.

To predstavlja 1/3 ukupne potrošnje energije na Kosovu. To je isti udeo globalne potrošnje energije kao na primer u Švajcarskoj, gde je ukupna potrošnja energije po stanovniku pet puta veća. Na transport, kao što je to slučaj i u ostalim evropskim zemljama, otpada veliki deo potrošnje energije na Kosovu, ali je sistem mobilnosti na Kosovu zaista prilično energetski efikasan. Postoji mnogo faktora koji tome doprinose: stanovnici Kosova relativno malo putuju i to na kraćim rastojanjima. Oni uglavnom koriste sopstvene noge i javni transport da bi obavili ta putovanja. Takođe, automobili se koriste na odgovoran način: prosečna stopa popunjenosti automobila je visoka, a brzine kojima se vozi su umerene.

Sa ekonomskim rastom stanovnici Kosova će morati i želiti da putuju više i brže. Ako nemotorizovani transport i javni transport mogu da očuvaju, ili čak povećaju svoj udeo, troškovi povezani sa rastućim automobilskim saobraćajem (potrošnja energije, nesreće i zagađenje, infrastruktura) mogu da budu ograničavajući, a uštedeći resursi budu investirani u proizvodne sektore (industrija, poslovanje, obrazovanje, zdravstvo). Da li mobilnost stanovnika Kosova može da raste na način koji je energetski efikasan, u velikoj meri zavisi od prostornog planiranja i urbanističkog dizajna.

Gusto naseljena mesta sa mešovitim funkcijama obezbeđuju kratka putovanja od kuće do posla, za obavljanje kupovine i za razonodu koja mogu brzo i lako da budu obavljena peške ili biciklom, ili kolicima. Ona takođe omogućavaju organizaciju efikasnog javnog transporta između njih. Nasuprot tome, slabo naseljena monofunkcionalna mesta generišu duža putovanja koja je teže pokriti energetski i troškovno racionalnim načinom transporta. Kosovski gradovi brzo rastu i relativno su zgusnuti.

Ovo je prednost sa stanovništva energetske

budućnosti zemlje. Prostorno planiranje treba da unapredi zgusnutu urbanizaciju i obezbedi rastućim gradovima adekvatnu infrastrukturu za nemotorizovani i javni transport.

Zgusnuti gradovi koji se opslužuju nemotorizovanim i javnim transportom se dizajniraju na poseban način. Ulice i mesta se grade tako da omogućavaju život, rad, kupovinu, igru i kretanje koje se obavlja peške ili biciklom. U zavisnosti od situacije, to znači avenije sa širokim trotoarima, pešačke zone gde se saobraćaj odvija samo u nemotorizovanom okruženju. Mesta bez automobila i prečice za nemotorizovan transport kroz blokove zgrada, staze između parcela, pasarele, staze pored reka itd. su suštinski elementi urbanog transportnog sistema. Kosovski gradovi imaju puno ovakvih karakteristika. Ipak u mnogim slučajevima one su izgubljene zbog neodržavanja ili uzurpacije za privatne potrebe. Mnoga naselja koja su osavremenjena na poseban planski način takođe pružaju izvanredne uslove za nemotorizovanu mobilnost. MUSPP je podržao

nekoliko projekata u ovoj oblasti: **centar mobilnosti u Uroševcu, ulična infrastruktura u Mitrovici (jug i sever), gradska autobuska mreža u Peći (sa pratećom pešačkom infrastrukturom), zeleni prostori u Đakovici, bezbedno školsko okruženje u Gnjilanu i Prizrenu itd.** Ovo su prvi koraci ka potpunim master planovima i akcionim planovima koji uvažavaju nemotorizovani transport, koji su potrebne komponente planova za održivu urbanizaciju, ekonomski razvoj i efikasno korišćenje energije i finansijskih resursa. Kosovo ima odlične primere dobre prakse za urbanističke strukture i dizajn, od kojih je avenija Majke Tereze u Prištini najistaknutiji primer. Ali posebno gradovi srednje veličine na Kosovu koji učestvuju u MUSPP imaju potencijal da postanu 'zeleni i vitalni' gradovi (slogan Peći) **koji će učiniti Kosovo referentnim primerom za održivu mobilnost.**

Joachim Bergerhoff

Planski ekspert za mobilnost MUSPP

BICIKLISTIČKI DOGAĐAJ U PEĆI NA DAN EVROPE

Ne radi se o njima i nama, već o tebi i meni

Dan Evrope je obeležen 3. maja 2008. godine kombinovanim biciklističkim događajem u Peći uz moto: 'Ne radi se o njima i nama, već o tebi i meni'.

Ovaj događaj su zajednički organizovali MUSPP/UN-HABITAT, KVEK (Kancelarija za vezu Evropske komisije), Opština Peć, Biciklistički klub 'Peć' i Sportisti bez granica (SSF), i on je bio podeljen na dva dela:

Prvi deo bio je posvećen promociji biciklizma u gradu kao veoma efikasnog načina transporta, poseno za grad kao što je Peć. Ovo je bila dobra mogućnost da se povežu ambicije programa MUSPP (videti članak na strani 2) i da se demonstrira značaj gradske

mreže, kao deo opštinske politike u vezi mobilnosti. Takođe je demonstrirana ideja Evropske nedelje biciklizma kao instrumenta za socijalno uključivanje i koheziju.

U prvom delu dana, učesnici su učestvovali u gradskoj vožnji na biciklima u grupi koju su predvodili gradonačelnik Peći g. Ali Beriša i šef KVEK-a Renco Davidi. Deonica za vožnju je bila duga oko 8 km sa stajanjem kod železničke stanice.

Razlog za pauzu bio je da se pozdravi druga grupa koja je rano izjutra pošla iz Istoka i Kline. Obe grupe su se spojile u jednu veliku grupu (oko 120 učesnika) koja je nastavila vožnju do gradskog centra.

Izgleda da je vožnja bila veoma interesantna

za građane koji su pozdravljali grupu.

Drugi deo događaja predstavljalo je takmičenje između biciklističkih timova iz osnovnih škola, gde je oko 30 učesnika učestvovalo u trci.

Prva tri biciklista dobili su nagrade koje je obezbedio UN-HABITAT. Pobjednik je dobio bicikl, drugoplasirani je dobio sportsku odeću, a trećeplasirani patike. Nagrade su uručili gradonačelnik g. Ali Beriša, g. Renco Davidi i g. Joahim Bergerhof iz MUSPP/UN-HABITAT.

Posle ceremonije uručivanja nagrada ovaj skup je završen, a centar grada je ponovo otvoren za saobraćaj.

U toku ovog skupa Kosovska policijska služba je pružila izvanrednu podršku obezbeđivanjem pratnje za grupu i organizujući saobraćaj u toku gradske vožnje. Takođe, zahvalnost u tom pogledu dugujemo i lokalnom preduzeću za proizvodnju sokova 'Bibita' koje je obezbedilo svim učesnicima osveženje i predah u Vitimirici i bilo domaćin žurke u centru grada.

Biciklizam postaje sve popularniji u Peći. Samo nekoliko dana pre gradske vožnje, Biciklistički klub Peć, Opština i UN-HABITAT su zajednički organizovali prvo mauntajn bajk takmičenje koje je ikada održano na Kosovu. Takmičenje je održano u šumi severno od grada. Oko 70 takmičara koji su predstavljali osnovne škole iz Peći je po prvi put osetilo zadovoljstvo vožnje u prirodi na veoma zahtevnoj 800 m dugoj biciklističkoj stazi.

Znajući da je 16. aprila održana radionica o planiranju nemotorizovanog transporta, možemo da zaključimo da predstoji svetla budućnost kada se radi o biciklizmu u Peći. Reči zahvalnosti dugujemo g. Modestu Gašiju i predsedniku Biciklističkog kluba 'Peć' g. Agimu Malji za njihove napore na organizaciji ovog događaja.

Agron Sallova and Shkëlqim Daci

MUSPP tim iz Peći

URBANISTIČKI DIZAJN SINTEZA PROIZVODA I PROCESA

Gradovi i zemlje su u stalnom stanju promene, ponekad na nepredvidiv način. Kako ćemo živeti, raditi, poslovati ili uživati u okolici za 10-20 ili više godina? To ne znamo, ali to ne znači da ne moramo da planiramo i dizajniramo za budućnost. Kad razmišljamo o budućnosti, moramo da razumemo prošlost i sadašnjost.

Čijim interesima služe urbanistički planeri?

Sav urbanistički razvoj ima za cilj da utiče na različite ljude u različitom stepenu, pri čemu je taj razvoj vođen javnim interesima i odgovara na njih. Moramo da znamo više o ljudima za koje planiramo i dizajniramo. Kako oni žive, rade, gde se kreću i kakva je njihova vizija budućnosti njihovog mesta?

Dobar primer razmišljanja o sveukupnom javnom interesu je promena javnih prostora u javna mesta kroz urbanističko dizajniranje i

sintezu proizvoda i procesa. Ovaj pristup je prezentovala Dženi Donovan, ekspert MUSPP za javne prostore i dizajn, na radionici koju ju organizovao MUSPP. Radionica je okupila širok krug različitih učesnika, uključujući profesionalce i službenike opština, predstavnike građanskog društva, uključene NVO, učenike srednjih škola itd.

Elaboriran je konceptualni dizajn centralnog gradskog parka u Đakovici sa datim predlozima, obrazloženjima i argumentacijom potreba za ozbiljnim pristupima ka postupanju, oblikovanju i sprovođenju urbanističkih mikroelemenata u javne prostore kroz odgovarajući urbanistički dizajn, koji je i koji treba da bude u korist građana.

Razumevanjem fizičkih karakteristika mesta, njegovog okruženja i ekoloških uslova, lokalnih, socijalnih i ekonomskih uslova, možemo

da kreiramo javna mesta od kojih korist imaju građani, ne samo danas, već i buduće generacije koje će biti ponosne na odluke koje smo mi doneli.

Bilo je emotivnih i aktivnih diskusija sa učesnicima oko urbanističkog dizajna kao sinteze proizvoda i procesa, a poruka koja je bila rezultat ove radionice bila je:

- Naš rad i naše odluke treba da budu nasleđe za budućnost;
- Treba da budemo deo procesa koji oblikuje svet oko nas;
- Ova aktivnost je nova i razvija se uz moto 'dobar urbanistički dizajn je rastući zahtev' za budući urbanistički dizajn.

Ark. Elida Bejtullahu

*Šef urbanističkog odseka,
Opština Đakovica*

BICIKLIZAM JE ZABAVAN, A BICIKL KAO SVAKODNEVNO TRANSPORTNO SREDSTVO MOŽE DA BUDE ZABAVNIJE NEGO ŠTO TO GRAĐANI MISLE

15. aprila UN-HABITAT/MUSPP je organizovao radionicu o nemotorizovanom transportu za saobraćajne eksperte, planere, opštinske službenike i građane iz Gnjilana, Mitrovice i Uroševca. Ova radionica kao deo niza radionica o transportnim pitanjima (posle kategorizacije puteva, javnog transporta i projektovanja javnih ulica) bavila se osnovnim konceptima planiranja, dizajniranja i promocije održive mobilnosti.

G. Jirgen Hejen-Peršon, direktor Instituta za transportnu i razvojnu politiku (ITDP Europe) pozvan je da na ovom skupu predstavi uspešne primere promovisanja šetnje i biciklizma iz celog sveta. Neki odlični primeri iz Južne Amerike (Bogota, Kolumbija i Curitiba, Brazil) pokazuju da je moguća promena ponašanja u vezi održive mobilnosti ako su oni koji odlučuju posvećeni poboljšanju kvaliteta urbanog života.

Biciklizam i pešačenje, integrisani u sveobuhvatan sistem javnog transporta su najodrživiji načini urbanog transporta kada se radi o smanjivanju emisije ugljen dioksida, prevenciji klimatskih promena i povećanju bezbednosti na putevima. Analiza PSMP postojeće urbane strukture za opštinu Gnjilane pokazuje da

sam grad poseduje puno snage za promociju biciklizma i pešačenja:

- urbana oblast je još uvek kompaktna što čini putovanja kratkim, a tim i mogućim za vožnju biciklom ili pešačenje;
- dobro određene izolovane 'čelije' stambenih naselja su povezane sa radijalno koncentričnom urbanom putnom mrežom;
- korišćenje automobila je još uvek malo (procenjuje se da se više od 70% urbanih putovanja obavlja peške, a manji deo korišćenjem bicikla).

Nasuprot tome, dominacija automobila u glavnim ulicama je velika, što ometa kvalitet mobilnosti pešaka i biciklista. Neke proste mere mogu da poboljšaju uslove za nemotorizovani transport, kao što je 'inteligentna' organizacija odvijanja saobraćaja, zajedno sa raspoloživim parkiralištima za automobile, izbegavajući tranzit kroz stambene oblasti i sprovođenje politike parkiranja.

Svake godine lokalni kafić 'Hani bar' organizuje rekreativni biciklistički skup u Podgrađu u dolini Morave. Iz godine u godinu broj učesnika se povećava. To pokazuje da je biciklizam zabavan i da vožnja bicikla kao svakodnevnog transportnog sredstva može

da bude zabavnija nego što to građani misle.

Hajdemo i mi!

Huig Deneef

Savetnik MUSPP u Gnjilanu

INAUGURISAN JE DEMO PROJEKAT O BEZBEDNIJEM ŠKOLSKOM OKRUŽENJU U PRIZRENU

Demonstracioni projekat o izgradnji školskog zida (ograde) u školi 'Prizrenska liga', koji zajednički finansiraju opština Prizren i MUSPP/UN-HABITAT, inaugurisan je 11. juna 2008. godine. Posle inauguracione svečanosti organizovane su sportske aktivnosti i izložba koji su okupili mnoge đake i građane Prizrena.

Cilj ovog projekta bio je unapređivanje bezbednosti i ohrabrivanje sportskih aktivnosti među decom. Zbog toga je proces sprovođenja projekta obuhvatio širok spektar aktivnosti koje su usmerene na uključivanje različitih učesnika od samog početka projekta. Jedna od takvih aktivnosti bila je debata za okruglim stolom o bezbednom školskom okruženju i o opštoj bezbednosti, koja je okupila đake, roditelje i nastavnike.

Ideja za ovog projekta bila je povećanje bezbednosti školske dece u toku spoljnih aktivnosti na školskim igralištima i u neposrednom okruženju.

Sledeća ideja bila je pronalaženje prihvatljive formule da se ova oblast učini otvorenom za širu javnost posle završetka školskih aktivnosti.

Odjeci sa debate za okruglim stolom

18. marta 2008. godine UN-HABITAT je u saradnji sa Opštinom Prizren organizovao debatu za okruglim stolom o bezbednijem školskom okruženju. Debata je bila povezana sa demo projektom za izgradnju školskog zida (ograde) u osnovnoj školi 'Prizrenska liga' u Prizrenu. Kao učesnik u debati, ali takođe i kao direktor škole, pozvan sam da kažem svoje mišljenje.

Demo projekat koji je predstavljen u toku debate za okruglim stolom je dobar projekat koji je pokazao veliku podršku od strane UN-HABITAT-a stvaranju boljeg i bezbednijeg školskog okruženja na Kosovu, i konkretno u Prizrenu. Kao direktor ove škole bio sam u dilemi. Kao što je pomenuto predstavnik Direkcije za urbanizam i prostorno planiranje arhitekta g. Iljber Gaši, prema urbanističkim pravilima trotoari ne smeju da budu manji od 3 m. Sa druge strane izgradnja školskog zida (ograde) će povećati bezbednost dece, kao

i pešaka koji prolaze pored škole. Projekat bi takođe doprineo estetskom izgledu okoline.

Sa druge strane, školski zid bi smanjio prostor igrališta koje se koristi za spoljašnje sportske aktivnosti i igre. Škola i originalni zid koji okružuje školski prostor su deo urbanog nasleđa i stavljeni su u program za zaštitu kulturnih i istorijskih spomenika.

Stoga, potrebno je pažljivo postupanje sa njima da bi se očuvao njihov istorijski karakter. Nadam se da će ove moje zabrinutosti biti uzete u obzir u toku realizacije projekta i da će biti postignut balans između istorijske vrednosti i bezbednosti dece.

Rezime članka napisano je od:

Islam Bajrami

Direktor osnovne škole 'Prizrenska liga'

Očekivani rezultat ovog projekta nije samo fizička rekonstrukcija školskog zida (ograde) i stvaranje bezbednijeg školskog okruženja,

već i veće osećanje vlasništva nad projektom od strane svih učesnika koji su učestvovali u diskusijama i realizaciji projekta.

POTREBA ZA INTERVENCIJOM NA JAVNIM PROSTORIMA

Planeri u opštini Mitrovica moraju da se bave mnogim izazovima u svom svakodnevnom radu. Specifična situacija u kojoj se nalazi grad u poslednjih 8 godina i način na koji se grad razvija, ne obezbeđuju dobro životno okruženje za većinu stanovnika. Potrebe za intervencijom su velike i raznolike po svom obimu i prirodi, počev od tehničke infrastrukture, javnih usluga i kapaciteta, pa do otvorenih prostora, parkova i rekreacionih oblasti.

U toku urbanističke radionice koju je organizovao UN-HABITAT uz pomoć eksperta za

urbanističko-prostorno dizajniranje, posetili smo 6 lokacija, međusobno različitih po svojoj urbanoj funkciji i strukturi. To su: mali ali strateški locirani park, park džamije u samom centru grada u blizini glavnog kružnog toka, dva neformalna naselja na obali reke, dvorište muzeja u glavnoj gradskoj saobraćajnici, dvorište stambenih blokova i Solana park koji se nalazi u sredini sistema raskrznica puteva na važnoj kapiji grada.

Na svakom mestu urađena je vežba koja je demonstrirala faze koje bi proces dizajniranja trebalo da razvije. Tu spadaju identifikacija pitanja u vezi sa mestom, razumevanje

načina na koji to mesto koriste ljudi, njihovih nada i zabrinutosti, priprema dizajnerskog plana, identifikacija pitanja kojima treba posvetiti pažnju imajući u vidu širi planski kontekst, izrada mogućih predloga dizajna i razvoj strategije za sprovođenje i održavanje uključivanja zajednice.

Posle poseta licu mesta, radionica je nastavljena u opštinskoj kancelariji, gde je park džamije detaljnije razmotren. Preliminarni konceptualni dizajn koji su uradili opštinski službenici proveren je u vezi sa gore pomenutim principima, uz definisanje glavnih ciljeva i istraživanje različitih ideja u pogledu dizajna. Konačno, diskusija je za rezultat imala predlog za koordinisane intervencije koje bi bile ostvarive uz istovremeno rešavanje tog pitanja na najbolji način.

Grupa od 5 opštinskih službenika koji su učestvovali u ovoj radionici je pozdravila ovu inicijativu i zaključila da je to bilo veoma korisno iskustvo za njihov dalji rad.

Shyhrete Peci,

Planski sektor DPURH u opštini Mitrovica

MEĐUNARODNO TAKMIČENJE ZA IDEJNI PROJEKAT CENTRA MOBILNOSTI U UROŠEVCU

Dileme koje zahtevaju rešenja

Železnica koja je bila srce grada Uroševca sada je jedna od najvećih dilema i zabrinutosti građana Uroševca. Šta uraditi sa njom: prebaciti je na neko drugo mesto, postaviti je ispod ili iznad zemlje, ili pronaći rešenje na nivou tla? To su pitanja koja moraju da budu rešena.

Skupština opštine Uroševac je zajedno sa programom MUSPP/UN-HABITAT-a raspisala međunarodni konkurs za idejni projekat za centar mobilnosti. Kao rezultat tog konkursa prispelo je 43 predloga iz 21 zemlje.

Izrada idejnog projekta koji nudi najbolje moguće ideje za rešavanje problema mobilnosti u velikom delu grada u kojem dominiraju pruga, železnička i autobuska stanica, taksi vozila i pešaci, bila je veliki izazov za sve učesnike konkursa. On je takođe morao da uzme u obzir pitanje integracije dva dela grada podeljenih prugom.

Pružena mi je prilika da budem član profesionalnog žirija kojim je najpre predsedavao uvaženi profesor Baškim Fehmiu, čija je prevremena smrt pre završetka rada profesionalnog žirija bila šok za sve nas. Profesionalni žiri bio je sastavljen od eksperata iz različitih oblasti, uključujući arhitekturu, urbanizam, mašinstvo i građevinarstvo, energiju, transport i telekomunikacije, sociologiju i filozofiju, kao i životnu sredinu i ekologiju.

Ova grupa ljudi je intenzivno radila četiri dana na proceni svih predloga na osnovu kriterijuma koji su utvrđeni u uslovima konkursa.

U toku procene susreli smo se sa različitim konceptima koji su se međusobno razlikovali u pristupu i grafičkoj prezentaciji, po idejama u vezi privremenih rešenja

sa malim investicijama (kao što je ona o izgradnji jednog signalnog obeliska), pa do veoma detaljnih predloga koji uspešno integrišu dva dela grada i obezbeđuju istinsku funkcionalnost mobilnosti u gradu. Premeštanje teretnog železničkog saobraćaja u predgrađe je zajednički element svih prispelih predloga.

Generalno, većina predloga se odnosila na integrisani koncept mobilnosti uz postavljanje autobuske i železničke stanice, taksi stanice i biciklističkog prilaza jednih pored drugih, što pruža mogućnost građanima da lakše koriste različite vrste transporta. Iskoristiću mogućnost da se zahvalim sekretarijatu profesionalnog žirija koji je osnovan na predlog profesora, kojeg su činili profesionalci iz UN-HABITAT-a i iz opštine Uroševac, koji su učinili sve da bi olakšali rad žirija.

Gazmend Vranovci

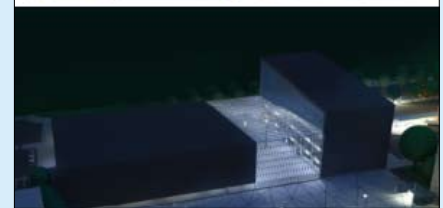
Član profesionalnog žirija iz Uroševca

Pobednik prvog mesta

Pobednik drugog mesta

Pobednik trećeg mesta

Pobednici konkursa

19. maja 2008. godine komisija za izbor je objavila imena pobednika međunarodnog konkursa za prostorni dizajn projekta centra mobilnosti u Uroševcu.

Razmatrajući uži spisak radova koje je preporučio profesionalni žiri, komisija za izbor je jednoglasno odlučila da nagradi sledeće učesnike:

Prvu nagradu osvojila je projektantska kuća

SEARLE/WALDRON iz Melburna VIC Australija;

Drugu nagradu osvojila je Ana Klara Lundberg iz Malmea/Švedska i

Treću nagradu osvojili su XL Arhitekti iz Prištine, Kosovo.

Specijalnu nagradu osvojili su Tower 151 Architects iz Zagreba, Hrvatska.

Svečanost uručivanja nagrada biće uskoro održana.

UMREZAVANJE

ULIČNO OSVETLJENJE ZA ŽENE, BOLJI KOLOVOZ ZA MUŠKARCE?

Različite uloge koje muškarci i žene imaju u društvu imaju veliki uticaj na to kako muškarci i žene, dečaci i devojčice doživljavaju svoje životno okruženje i gde stavljaju svoje prioritete kada se radi o razvojnim projektima. Da bi isplanirali gradove koji odgovaraju ovim potrebama i očekivanjima, urbanistički planeri moraju da nauče kakve su socijalne implikacije njihovih odluka u vezi prostora.

Kao deo ovog pristupa koji uvažava razlike među polovima, tim MUSPP je održao niz radionice sa ovom tematikom za sve opštine učesnice u programu MUSPP i za ostale partnere. Različiti učesnici, uključujući predstavnike skupština opština, urbane planere, NVO i medije diskutovali su o ovom pitanju i

razmenili svoja iskustva i viđenja o tome kako se potrebe i aspiracije muškaraca i žena, dečaka i devojčica ogledaju u planiranju lokalnog razvoja.

Cilj obuke bio je razumevanje važnosti ravnopravnog učestvovanja muškaraca i žena u svim sferama planiranja.

U toku obuke, muškarci i žene su iskazali svoje potrebe i prioritete, ponekad su se oni suštinski razlikovali jedni od drugih, a u drugim slučajevima su se dopunjavali ili su bili iskazivani na različite načine. Neke preporuke koje su dale žene bile su veoma specifične, napr. pitanje skloništa za samohrane majke navodile su žene iz skoro svih opština. Sledeće važno pitanje bila su nova

radna mesta i mogućnosti za stvaranje priroda, poljoprivredna proizvodnja, umetnost i zanati, kao i bezbedno okruženje za žene i decu. Muškarci su veći naglasak stavljali na infrastrukturalne projekte kao što su putevi i poboljšanje situacije na smetlištima i poboljšanje životne sredine. Važnost obrazovanja i zdravstvenih usluga su isticali i muškarci i žene.

Sama obuka je ocenjena kao uspešna i kao ključna tačka za pravedan i jednak doprinos i muškaraca i žena razvoju kosovskih opština.

Rudina Qerimi
MuSPP/UN-HABITAT

KOSOVSKI PROSTORNI PLANERI DOBIJAJU UVERENJA

Prostorni planeri, sadašnje i ranije osoblje Kosovskog instituta za prostorno planiranje, dobili su uverenja o uspešno završenoj obuci iz prostornog i razvojnog planiranja na Kosovu na gala događaju koji je organizovalo Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje (MŽSPP) 7. marta 2008. godine. Svečanosti su prisustvovali predstavnici UN-HABITAT-a na Kosovu i Instituta za stambene i urbanističke razvojne studije (IHS) iz Roterdama u Holandiji, kao organizacije koje su pomagale u osnivanju Kosovskog zavoda za prostorno planiranje i u programu izgradnje kapaciteta njegovog osoblja.

Kroz sporazum o saradnji sa Institutom za stambene i razvojne studije, eksperti UN-HABITAT-a i IHS-a su četiri godine pružali profesionalnu pomoć i savete Ministarstvu za životnu sredinu i prostorno planiranje. To je doprinelo generalno razvoju sektora prostornog planiranja i posebno izradi Strateškog prostornog plana za Kosovo.

Ova podrška je pružana kroz kombinaciju radionica, obuka, pomoći u toku posla i stručnih saveta. Proces izrade Kosovskog prostornog plana bio je rezultat programa izgradnje kapaciteta zasnovanog na pristupu učenja kroz rad čiji je cilj primena teorije u praksi.

'Uspešan završetak ove obuke nije kraj učenja procesa planiranja. Znanje iz procesa planiranja nema kraj', rekao je g. Ljuan Nuši, direktor Zavoda za prostorno planiranje

Kosova. U ime UN-HABITAT-a, Kristina Galezia je čestitala prostornim planerima na uspešnom završetku obuke i izrazila nadu da će stečeno znanje doprineti budućem održivom razvoju Kosova.

Forbs Dejvidson, menadžer projekta i viši profesor na IHS, zahvalio se Ministarstvu na njegovom velikom entuzijazmu na planu

saradnje sa IHS-om i UN-HABITAT-om i na podršci procesu obuke. 'Strategija izgradnje kapaciteta povezana sa prioritetima MŽSPP-a je važna, ali naglasak treba da bude stavljen i na edukaciju novih prostornih planera', rekao je on.

6+3=10

VIZIONARSKIE RADIONICE U 6+3 OPŠTINA

Petodnevne vizionarske radionice na kojima su učestvovala različite grupe učesnika bile su neka vrsta zaštitnog znaka MUSPP1 i specifičan alat u njegovom načinu planiranja. Glavna svrha ovih radionica bila je da se dobiju ideje građana u vezi dugoročnog i kratkoročnog urbanističkog i prostornog planiranja, kao inputa za opštinske i urbanističke planove razvoja i njihovo sprovođenje. MUSPP je razvio 'format' ovih radionica koji uključuje osnovnu obuku učesnika o principima planiranja, ali koja je uglavnom fokusirana na 'učenje kroz rad'.

Program radionice sastavljen je od više sesija, od kojih je svaka imala veoma jasno definisane ciljeve i stvaranje logičkog i međusobno podržavajućeg niza modula obuke. Program počinje prvom sesijom i nostalgijom podsećanjem na prošlost zajednice posle čega sledi analiza PSMP (Prednosti, slabosti, mogućnosti, pretnje) odabranih pitanja kao što su stanovanje, ekonomski razvoj, zaštita životne sredine itd., koja pomaže dijagnostifikovanju sadašnje situacije. Treća sesija je fokusirana na pretvaranje rezultata analize u ciljeve i formulisanje jasne izjave o viziji za svako od pitanja. Četvrta i najvažnija sesija je vizualizacija tih ciljeva na mapama i crtežima. Konačni zadatak je da se integrišu parcijalne ili tematske izjave o viziji u zajedničke i kohezivne izjave zajednice i da se naprave osnovni aranžmani i obaveze za naredne aktivnosti.

Većina učesnika predstavlja organizacije građanskog društva, ali je takođe pozvan i određeni broj opštinskih planera, lica koja donose odluke i ostalih relevantnih učesnika. Zavod za prostorno planiranje/MŽSPP obezbedio je ne samo mape i osnovnu obuku u vezi Kosovskog prostornog plana, već je i pomagao radnim grupama da razviju održive planske predloge. Uloga MUSPP/UN-HABI-

TAT-a bila je da pomogne u tom procesu, obučiti učesnike i posreduje oko suprotstavljenih ideja u cilju obezbeđivanja efektivnog i efikasnog nastavka procesa planiranja u opštinama. Sve vizionarske radionice su zajednički organizovane od strane tri partnera: opštine, predstavnika građanskog društva (često preko Neformalnog saveta građanskog društva) i UN-HABITAT-a (a kasnije i Kulturnog nasleđa bez granica – CHWB), dok je u finansiranju učestvovao i Friederich Ebert Stiftung.

Prva radionica organizovana je u januaru 2007. godine sa fokusom na poboljšanje životnih uslova u Mitrovici, koja se odnosila na grad kao na celinu i koja je pokrivala oblasti sa obe strane reke Ibar i podjednako uticala na kosovske Albance i kosovske Srbe. Uprkos mnogim poteškoćama i dva neuspešna pokušaja zbog političke situacije, ova početna radionica se pokazala veoma uspešnom u povezivanju predstavnika obe zajednice i stvaranju foruma za razmenu njihovih ideja.

Ovaj proces je takođe postavio osnov za razgovor o zajedničkim problemima, planskim aktivnostima i budućoj saradnji između severa i juga. Nedavna poseta delegacije Sida-e/UN-HABITAT GŠ Mitrovici (jug) potvrdila je da se pokretačke snage građanskog društva i opština Mitrovica (jug) još uvek oslanjaju na viziju koja je razvijena pre 18 meseci i čak u većem obimu, na post vizionarske aktivnosti i izveštaje. Vizionarske radionice u Uroševcu, Gnjilanu, Đakovici i Prizrenu bile su izuzetno uspešne u prikupljanju inovativnih ideja i održivih perspektiva razvoja kao doprinosa OPR/UPR.

One su bile praćene nizom događaja i izveštaja kao što su javno predstavljanje vizije, deklaracija o viziji od strane građanskog društva,

integrirani vizionarski dokument i planske preporuke. U slučaju Peći, vizionarska radionica bila je fokusirana na određenu oblast opštine koja je identifikovana kao strateška lokacija u usvojenom OPR/UPR. Vizionarska radionica za takozvanu OST zonu (zona za obrazovanje, sport i turizam) okupila je sve relevantne učesnike i za rezultat imala niz preporuka u pogledu politike i realizacije za opštinu i ostale učesnike.

Posle uključivanja CHWB, NVO koju finansira Sida koja radi na zaštiti i obnavljanju kulturnog i prirodnog nasleđa na Kosovu, na vizionarskim radionicama u Prizrenu i Đakovici, CHWB je u saradnji sa MUSPP/UN-HABITAT organizovala radionicu za pilot opštinu Junik. Ova radionica je pružila mogućnost za veoma aktivno uključivanje opštinskih organa i građanskog društva.

Javno izlaganje i diskusija bili su događaj za pamćenje, održan u restauriranoj kuli, uz domaću hranu i muziku. Izlaganje je bilo kombinovano sa terenskom posetom nekim od akcionih oblasti koje su identifikovane u viziji za buduću razvoj ove divne pogranične opštine u kojoj se nalazi najviša planina i najveći broj kula na Kosovu. Vlasti Junika su prihvatile rezultat vizionarske radionice kao osnovnu strategiju za održivi razvoj pilot opštine, čime je dat pravac budućem odlučivanju i razvoju projekata.

Kao posledica veoma uspešne saradnje, CHWB i MUSPP su zajednički organizovali i vizionarsku radionicu za i sa pilot opštinom Đeneral Janković. Veliki izazov u ovom slučaju bio je pokušaj da se pronađe balans između nastanjivosti lokalne zajednice i ekonomskih i nacionalnih interesa povezanih sa velikom cementarom Šarcem i graničnim prelazom koji daju Đeneral Jankoviću strateški karakter kao kapiji Kosova. (nastavak na str. 9).

Učestvovanje Šarčema kao ključnog učesnika u procesu planiranja lokalnog razvoja bila je važna karakteristika ove radionice koja vodi ka negovanju odnosa između lokalnih vlast, industrijskog sektora i građanskog društva. Ali kao što je glavni izvršni službenik Šarčema rekao na predstavljanju vizije, dokaz toga će biti tek postignuti rezultati, pošto je maštanje o boljoj životnoj sredini lakše od realizacije u praksi.

U toku pisanja ovog članka bili smo u završnoj fazi vizionarske radionice za Mamušu, treću pilot opštinu u nizu. Mamuša je bila deo opštine Prizren, ali će zbog procesa decentralizacije na Kosovu, ovo selo sa velikom turskom zajednicom verovatno postati nova opština. To podrazumeva i obavezu izrade plana razvoja, bilo potpunog OPR ili samo UPR, pošto OPR opštine Prizren već sadrži i viziju za Mamušu, to tek treba da bude odlučeno.

Kroz uključivanje ne samo građana Mamuše,

veći i Prizrena u vizionarsku radionicu, mogao bi da bude vođen gijalog u vezi integrisanog razvoja dve opštine. Slučaj Mamuše je takođe specifičan pošto uključuje direktno i aktivno učestvovanje političkih savetnika ministra MŽSPP koji je predstavnik turske zajednice u sadašnjoj vladi Kosova. Uskoro će ova vizija biti javno predstavljena, a pilot opština može da na osnovu ove vizije izradi svoj plan razvoja.

Ostaje da se nadamo da će biti još vizionarskih radionica, velikih i malih, za dugoročne i neposredne akcije.

Ali, možda je pravo vreme da pogledamo unazad pre nego što nastavimo da vozimo ili letimo sa uključenim automatskim pilotom. Svrha je da se organizuje (posle leta) 'revizionar' radionica u vezi prethodnih 6+3 vizionarskih radionica za i uz učešće svih onih koji su učestvovali u ranijim radionicama – sigurno preko 300 lica – i za relevante institucionalne

učesnike koji bi mogli ili trebali da iskoriste prednost ovog metoda, primene ga i prilagode svojim potrebama.

Naravno, mi ćemo naglasiti pozitivne rezultate i čak nazdraviti koproduktivnom duhu i nezaboravnim sećanjima na vizionarske radionice. Ipak, moramo da budemo i samokritični i potražimo načine da poboljšamo metod i sredstva tamo gde je to i kada je to moguće.

Samo na taj način možemo da dodamo vrednost dosadašnjim iskustvima 6+3 i učinimo da to bude 10. Svi učesnici su već pozvani da dostave razmišljanja i komentare o svojim dobrim i ne tako dobrim iskustvima, ne samo u vezi sa vizionarskim radionicama, već i u vezi sa narednim aktivnostima i uticaju na proces planiranja i odlučivanja u opštinama.

Frank D'hondt i Arijeta Himaduna,

MuSPP/UN-HABITAT

TERITORIJALNI IZAZOVI I SARADNJA U ŠIROJ EVROPI

ESPON seminar o teritorijalnim izazovima i saradnji u široj Evropi okupio je više od stotinu predstavnika iz evropskih zemalja, odgovornih za praćenje prostornih dešavanja, uključujući kreatore politike, lica koja donose odluke, profesionalce u EU, na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou i naučnike da bi diskutovali i razmenili znanje o dinamici teritorijalnih dešavanja, kao i o održivom i uravnoteženom teritorijalnom razvoju u Evropskoj uniji i susjednim zemljama.

Seminar je održan u toku slovenačkog predsedavanja EU od 1-2 juna 2008. godine u Portorožu, u prisustvu Mitje Bricelja, državnog sekretara u Ministarstvu za životnu sredinu i prostorno planiranje i Marka Starmana, državnog sekretara u Vladinoj kancelariji za lokalnu samoupravu i regionalnu politiku Republike Slovenije. Za razliku od prethodnih, ovom seminaru su po prvi put prisustvovali predstavnici iz regiona Balkana, uključujući Hrvatsku, Srbiju, Crnu Goru i Kosovo.

Seminar je pružio mogućnost da se više nauči o rezultatima ESPON-a 2006 i njegovim projektima koji su stvorili dobar osnov za novi program ESPON 2013. G. Peter Mehlbaj, direktor Koordinacione službe ES-

PON-a rekao je u svom izlaganju: *'ESPON će nastaviti da prati prostorni razvoj kroz svoje osnovne alate kontinuiranog sistema praćenja, mapiranja podataka, istraživačke analize i tešnje saradnje sa ostalim programima. Razmena iskustava o teritorijalnoj dinamici, scenarijima i uticajima na politiku, može da pomogne stvaranju uzajamnog razumevanja u korist razvoja, integracije i saradnje unutar šire Evrope i da u isto vreme podrži korišćenje dokaza u evropskom obimu pri oblikovanju praktičnih politika'*.

Očigledna činjenica na koju su ukazali straživanje i rezultati ESPON-a je da će neuravnoteženi teritorijalni razvoj, klimatske promene, ubrzana globalizacija, migracije, rastuće cene energije i dalje biti izazovi za teritorijalni razvoj EU i to će uticati na ravnotežu i koheziju između različitih delova Evrope. *'Moramo da priznamo da je prostor imovina'*, rekao je g. Filip Montfort iz Evropske komisije, podržavajući ideju zauzimanja integrisanog pristupa u bavljenju sadašnjim izazovima sa teritorijalnom kohezijom kao centralnim instrumentom za sprovođenje Lisabonskog sporazuma i uz uzimanje u obzir specifičnosti teritorije EU.

Seminar je takođe bio kreativan i u davanju novih ideja i vizija za teritorialni razvoj u ev-

ropskom i širem kontekstu. On je ponudio dobru platformu za diskutovanje o interesantnim slučajevima i za razmenu iskustava o transnacionalnoj i prekograničnoj saradnji, uključujući nacionalna iskustva o prostornim politikama i strategijama iz različitih zemalja EU i onih koje to nisu.

Relevantnost ovog seminaru za Kosovo ogleda se u mogućnosti da se uspostave novi kontakti i vidi sinergija umrežavanja i predstavi Kosovo u programu ESPON 2013. Moguće proširenje pokrivenosti je takođe jedan od ciljeva programa ESPON 2013, sa datim prioritetima uključivanja zemalja kandidata za EU i zapadnog Balkana, kao opštim pravilom. Inicijative u tom pogledu moraju da prate kosovske institucije u bliskoj budućnosti.

Lumnije Gashi,

*Učesnik na ESPON seminaru
MUSPP/UN-HABITAT*

(Nastavak strane 1)

A Ključni i kritičan element u MUSPP2 je razvoj 'izlazne strategije' koja će obezbediti glatku tranziciju vitalnih uloga i aktivnosti MUSPP na kosovske institucije i organizacije do kraja programa.

U tu svrhu, dijalog i saradnja sa institucijama na centralnom nivou kao što su MŽSPP, MLU i Udruženje kosovskih opština moraju da budu intenzivirani. Jedno od obećanja koje je dato u Solunu bilo je da se daju saveti Kolegijumu UKO za prostorno planiranje

ranje koji uključuju većinu opština na Kosovu. Sledeći izazov je da se obezbedi da Odeljenje i Zavod za prostorno planiranje imaju odlučujuću i istaknutu ulogu u izlaznoj strategiji.

Poslednje, ali ne i najmanje bitno, kao i kod MUSPP1, uspeh MUSPP2 će u velikoj meri zavisiti od uključivanja i preuzimanja obaveza od strane organizacija građanskog društva i organizacija u samim zajednicama

ma u opštinama korisnicama, u toku celog procesa planiranja, od dugoročnog planiranja do konkretnih projekata i akcija. Nadamo se da će ove organizacije igrati veću ulogu u MUSPP2.

Garth Seneque,

Glavni tehnički savetnik/Šef misije

UN-HABITAT Kosovo

Frank D'hondt,

Koordinator za prostorno planiranje MUSPP

Okvir 1 Najbitnija dešavanja iz MUSPP 1 2006 - 2008

Postignuća kao zajednički rezultat MUSPP i njegovih partnera su:

- ⊗ 9 vizionarskih radionica sa dokumentima o integrisanoj viziji/preporukama eksperata za OPR/UPR
- ⊗ OPR/UPR za Peć su usvojeni i spremni za sprovođenje
- ⊗ OPR/UPR za Đakovicu, Gnjilane i Uroševac u su u završnoj fazi posle javne rasprave
- ⊗ OPR/UPR za Mitrovicu su završeni više od pola
- ⊗ OPR za Prizren konačno može da bude urađen na osnovu detaljnog konsultantskog izveštaja
- ⊗ Planski organi su oformljeni ili reaktivirani
- ⊗ Rastući ljudski i institucionalni kapaciteti u lokalnim upravama i lokalnom građanskom društvu
- ⊗ Rastuća svest o održivoj mobilnosti, neformalnim naseljima, polovima, javnom prostoru, urbanističkom dizajnu...
- ⊗ Akcioni plan za nonmotorna vozila, javni transport, parikovima i javnim prostorima, bezbednim školskim okruženjima, neformalnim naseljima, regulatornim planovima, ...
- ⊗ 6 demo projekata je sprovedeno ili su u fazi sprovođenja:
 - Mitrovica: kružni tokovi u južnom i rampe za pešake u severnom delu grada
 - Peć: izmena ulica oko fudbalskog stadiona/ulaz u grad
 - Đakovica: osavremenjavanje gradskog parka
 - Prizren: polu javno školsko dvorište / bezbedno školsko okruženje
 - Uroševac: Konkurs za projekat centra mobilnosti
 - Gnjilane: sređivanje centralnog gradskog groblja
- ⊗ Proširenje komunikacionih aktivnosti:
 - Internet stranica www.unhabitat-kosovo.org
 - Bilteni 1-5

Leci (vizioniranje, javna rasprava, osavremenjavanja mesta, neformal na naselja)

Medijsko praćenje, TV debate

Uska grla u MUSPP1 i izazovi za MUSPP2 su:

- ⊗ Slabi lokalni kapaciteti za planiranje
 - Ne postoje 'prave' službe za planiranje
 - Ne postoje uslovi ili jasni mandati za ostala tela za planiranje (Opštinski tim za planiranje, Savet eksperata za planiranje)
 - Ne postoji 'priznavanje Neformalnog saveta organizacija građanskog društva
- ⊗ Odnosi sa spoljnim konsultantima OPR/UPR i njihov kvalitet
- ⊗ Slabe organizacije građanskog društva i organizacije u samim zajednicama
- ⊗ Slaba posvećenost planiranju (prethodnih) gradonačelnika
- ⊗ Nepostojanje veza između planiranja i budžeta
- ⊗ Visok odliv lokalnog osoblja (za planiranje)
- ⊗ Nepovoljan makro-institucionalni kontekst (status i izbori)
- ⊗ Slaba i nejasna saradnja i podela uloga između centralnog i lokalnog nivoa

Okvir 2: Šta želimo da uradimo u MUSPP 2?

- ⊗ Podrška opštinama da završe i usvoje svoje prostorne planove koji bi trebalo da odgovaraju razvojnim potrebama i prioritetima gradova.
- ⊗ Pomoć opštinama da koriste proces prostornog planiranja u cilju identifikacije, dizajniranja i upravljanja prioritetnim projektima kapitalnih radova.
- ⊗ Pomoć opštinama da pripreme i sprovedu instrumente za regulatorno planiranje u cilju usmeravanja i kontrole razvoja identifikovanog u prostornom planu
- ⊗ Jačanje kapaciteta centralne vlade za podršku i očuvanje opštinskog planskog i razvojnog procesa.
- ⊗ Pomoć opštini da pripremi i sprovede regulatorne planske instrumente u cilju usmeravanja i kontrole razvoja identifikovanog u prostornom planu.

SVETSKI URBANI FORUM

Tema: Skladna urbanizacija: izazov uravnoteženog teritorijalnog razvoja

Svetski urbani forum (WUF) su osnovele Ujedinjene Nacije da bi se istražilo jedno od najhitnijih pitanja sa kojim se svet danas suočava: brza urbanizacija i njen uticaj na zajednice, gradove, ekonomije i politike. Projektovano je da će u narednih pedeset godina dve trećine čovečanstva živeti u gradovima. Veliki izazov je smanjivanje rasta siromaštva u gradovima, poboljšanje pristupa gradске sirotinje osnovnim uslugama kao što su smeštaj, čista voda i kanalizacija i postizanje održivog urbanog rasta i razvoja koji ne utiče loše na životnu sredinu.

WUF je skup koji se organizuje svake druge godine i koji okuplja širok krug partnera iz nevladinih organizacija, organizacija iz zajednica, urbanističkih profesionalaca, naučnika, predstavnika vlada, lokalnih vlasti i nacionalnih i međunarodnih udruženja lokalnih vlada. On pruža svim ovim akterima zajedničku platformu za razmatranje urbanih pitanja na formalan i neformalan način, čiji je rezultat

davanje akciono orijentisanih predloga za stvaranje održivih gradova. Domaćin četvrtog zasedanja Svetskog urbanog foruma (WUF4) biće vlada Kine, i ono će biti održano u starom gradu Nanjingu od 3-7 novembra 2008. godine. Forum je uspešan zato što se razlikuje od tela UN-a koja donose odluke. Pošto on nije zakonodavni organ i ne sledi formalna pravila postupka, što obično važi za zvanične sastanke UN-a, radni aranžmani Foruma

se namerno organizuju kao jednostavan i relativno neformalan skup da bi se inicirala zdrava i inkluzivna debata o urbanim pitanjima. Učešće je izuzetno otvoreno da bi se omogućio efikasan dijalog između svih aktera koji se bave urbanim pitanjima. Grad Nanjing i UN-HABITAT vas očekuju na četvrtom zasedanju Svetskog urbanog foruma!

izvor: www.unhabitat.org

MEDIJSKI UGAO

U Medijskom uglu izabrali smo neke interesantne naslove i navode u vezi sa urbanističkim planiranjem i razvoju na Kosovu. originalni clanci mogu da budu kopirani na zahtev.

GNJILANE

Gnjilane, Kumanovo i Preševo za "relativizaciju" granica

Interesantan članak o prekograničnoj i međuregionalnoj saradnji objavljen je u dnevnim novinama Koha Ditore. Članak sadrži nove ideje o kojima su gradonačelnici ove tri pogranične opštine diskutovali, u vezi sa relativizacijom državnih granica, potrebom za saradnjom, posebno u oblasti obrazovanja, saobraćaja, trgovine itd. Postignuta je opšta saglasnost gradonačelnika o zajedničkoj saradnji bez uključivanja organa iz Brisela, Ženeve ili drugih međunarodnih centara.

Izvor Koha Ditore, 12. April 2008.

ĐAKOVICA

Zaštita javnih prostora

Član u novinama Ljajm piše o zajedničkom projektu između Skupštine opštine Đakovica i UN-HABITAT-a o poboljšanju izgleda parka u centru grada uz postavljanje novih klupa, osvetljenja i igrališta za decu. Sugestije od Dženi Donovan, eksperta UN-HABITAT-a za urbani dizajn, uključuju i obogaćivanje parka novom kafeterijom i izgradnjom javnih toaleta u cilju poboljšanja rekreativnog karaktera parka. Predstavnik iz Direkcije za javne službe g. Pjeter Frokaj je objasnio da je nedostatak zelenih javnih površina u gradu indikator potrebe za većim investicijama u ovu oblast u budućnosti.

Izvor Ljajm, 12. Mart 2008.

PRIZREN

Zaustaviti urbanistički kaos

Članak u dnevnim novinama Ljajm daje informacije o rešenosti novog direktora za urbanizam i inspekciju u Prizrenu da reši probleme gradnje bez dozvole. 'Da bi se zaustavio ovaj negativni fenomen, moramo tešnje da saradjujemo sa profesionalcima i da zauzmemo drugačiji pristup u izradi urbanističkih planova', rekao je Čelj Ljamaj, direktor za urbanizam u Prizrenu. Prema njemu, izrada urbanističkih regulatornih planova je od najveće važnosti da bi se zaustavio urbanistički kaos. Pored toga, opština će početi da legalizuje zgrade koje se uklapaju u urbanističke planove.

Izvor Ljajm, 4. Februar 2008.

MITROVICA

Mitrovica se vidi kao kompaktan grad

Članak pruža informacije o vizionarskoj radionici koju je organizovao opštinski tim za planiranje i 'Lin Project' koji zajedno sa kompanijama Metron and Abi Group iz Švajcarske prave opštinski plan razvoja. Plan predviđa Mitrovicu kao kompaktan grad, multietnički i edukacioni centar. Plan stavlja poseban naglasak na prioritete kao što su: razvoj i zaštita poljoprivrednog zemljišta, razvoj poljoprivrede, rekreacione zone, zaštita kulturnog nasleđa itd. Ekonomski sektor je pomenut kao mogućnost za tešnju saradnju između dve etničke grupe.

Izvor: Koha Ditore, 7. Februar 2008.

PEĆ

Beriša je postao biciklista i smatra da je Peć spremna za Evropu

Utisci o biciklističkom takmičenju koje su povodom Dana Evrope organizovali SO Peć, UN-HABITAT i Evropska unija, koje je okupilo bicikliste iz opština Peć, Istok i Klina, dati su u dnevnim novinama Koha Ditore. Gradonačelnik Peći g. Beriša je zajedno sa g. Čekuom, poslanikom u Skupštini Kosova izgledao kao pravi sportista. 'Ovaj događaj treba još jednom da pokaže spremnost Kosova na njegovom putu ka Evropi', rekao je g. Beriša, dok je čekao da uruči nagrade trojici pobednika ovog biciklističkog takmičenja.

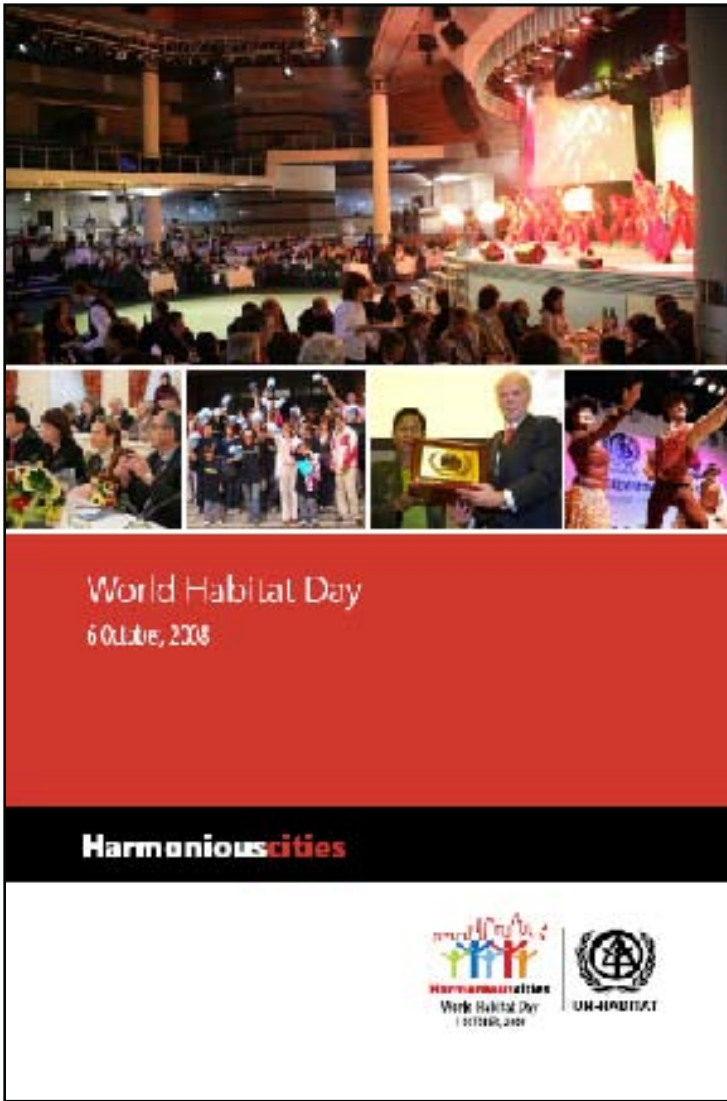
Izvor Koha Ditore, 4. Maj 2008.

UROŠEVAC

Uroševac je atraktivan za arhitekte sa pet kontinenata

Članak daje informacije o međunarodnom takmičenju o idejnom projektu za centar mobilnosti u Uroševcu, zajednički projekat opštine i UN-HABITAT-a. '43 predloga iz različitih projekantskih kompanija iz celog sveta, sa novim i atraktivnim idejama, predstavljali su iznenađenje za građane Uroševca', rekao je Mustafa Zarići, planer koji radi u Direkciji za urbanizam u Uroševcu.

Izvor Koha Ditore, 1. April 2008.

Poziv na svečanost

Svetski Dan Habitata 2008

Ujedinjene nacije su odredile da prvi ponedjeljak u oktobru svake godine bude Svetski dan habitata. Ideja treba da odražava stanje naših gradova i osnovno pravo svih ljudi na adekvatno stanovanje. Njegova je namera i da podseti svet na kolektivnu odgovornost za budućnost ljudskih staništa.

Ujedinjene nacije su izabrale temu Skladnih gradova za 2008. godinu da bi podigli svest o problemima brze urbanizacije, njenom uticaju na životnu sredinu i rast siromašnih predgrađa i urbanizaciju siromaštva zbog toga što sve više ljudi hrli u gradove u potrazi za boljim životom. Ove godine UN-HABITAT će se fokusirati na jednak pristup resursima i mogućnostima kao sredstvima za postizanje sklada u gradovima.

Zaista, važnost ovih aspekata skladnih gradova je takva da su glavni izveštaj UN-HABITAT-a za 2008. godinu, kao i četvrto zasedanje Svetskog urbanog foruma u Nanjingu u Kini od 3-7 novembra takođe fokusirani na skladne gradove u cilju jačanja poruke Svetskog dana habitata.

Skladni gradovi su inkluzivni gradovi u kojima se svaki pojedinac i svaka kultura nalazi kod kuće.

Vaše ideje su više nego dobrodošle za proslavu Svetskog dana habitata na Kosovu.

UCINIMO ZAJEDNO GRADOVE BOLJIM

Kosovu su potrebni bolji gradovi da bi se postigao bolji život svih njegovih građana. To se može postići samo ukoliko svi radimo ka ispunjenju tog cilja. "Ucinimo Zajedno Gradove Boljim" je moto programa podrške prostornom planiranju opština, finansiranog od strane Sida, tokom kojeg će UN-HABITAT pružiti podršku prostornom planiranju opština na Kosovu. Kosovski gradovi se trenutno nalaze u procesu pripreme nacrti opštinskih I urbanističkih planova. Planovi trebaju biti strateski i akciono-orijentisani, detaljno pripremljeni u urbanističkim regulatornim planovima i implementirani preko privatnih i javnih investicija. Sest sekundarnih gradova na Kosovu: Pec, Djakovica, Prizren, Urosevac, Mitrovica I Gnjilane- mogu doprineti izbalansiranjem razvoju Kosova i smanjiti migraciju stanovništva u glavni grad Pristinu. Integracijom u evropsku urbanističku mrežu, kosovski gradovi i njihovi stanovnici bice povezani sa ostalim evropskim gradovima. To se može postići privlačenjem investicija u održivi urbanistički razvoj i unapređenje pristupa za sve osobe. Potrebne su privatne investicije da bi se pružile bolje usluge svim građanima: pristojno mesto za stanovanje, bolnice, škole, puteve, javni transport kao atraktivni javni prostori koji bi pružili odgovor na potrebe društva.

IMPRESSUM

UN-HABITAT

Sef kancelarije
Garth Seneque
office@unhabitat-kosovo.org

Program pomoći prostornom planiranju u opštinama na Kosovu

Kancelarija:
UN-HABITAT Kosovo
Nazim Gafurri Str, No. 33,
10000 Prishtina, Kosovo
Tel.: +381/38/517835
Fax: +381/38/517836

Informacije & Komunikacije/PR
www.unhabitat-kosovo.org
Kontakt:
info@unhabitat-kosovo.org

Urednici: **Lumnije Gashi**, Službenik za informisanje i komunikaciju MuSPP; **Krystyna Galezia**, Koordinator za civilno društvo, pol i jačanje kapaciteta MuSPP; **Frank D'hondt**, Koordinator za prostorno planiranje MuSPP; **Kieran Quigley**, Volunter MuSPP; Dizajn i Izgled: **Astron Mahmutaj**, Asistent za Informisanje i komunikaciju

Ovaj bilten je omogućila švedska Vlada preko Sida-e. Sva viđenja, mišljenja i zaključci su autorski. Članci bez potpisa delo su tima MuSPP. Doprinosi koji se odnose na opštine ne moraju da odražavaju stav i odluku dotične opštine. Sadržaj ovih članaka ne mora da odražava stav UN-HABITAT-a o pokrenutim pitanjima ili datim izjavama i ne mora da odražava viđenja Sida-e, ili vlade Švedske.